

Crisa în Austria.

Scirile cele mai noue, ce vin din Viena arată, că crisa parlamen-
tară și de cabinet, ce se pregătesce
acolo de mult timp, e aprăpe să is-
bucnescă într'un mod foarte serios.

Caracteristic pentru situația in-
terioră în Austria este faptul, că
coalițiunea partidelor dela putere
este în ajun de a-se desface din in-
cidentul înființării unui gimnasiu slo-
ven în Stiria.

Cât de mult s'au înăsprit lup-
tele de naționalitate în partea de
dincolo a monarhiei o dovedesce
tocmai acest fapt. Germanii liberali
sunt gata să provoce chiar o crisă
parlamentară și de cabinet și să
spargă coalițiunea, numai ca să nu
se înființeze un gimnasiu paralel slo-
ven pe lângă cel german, care există
în Cilli. Și acesta chiar în contra
hotărârii majorității din sinul guver-
nului, care a înscris în budget și
poziția pentru gimnasiul sloven și
în contra dorinței manifestate chiar
de Majestatea Sa, care a dîs în
Graz cătră un deputat, că n'ar fi
nimic, decât în Cilli s'ar înființa un
gimnasiu sloven.

Dér mai este și cestiunea re-
formei electorale, care face mare
bătăia de cap și produce certe între
partidele coalitate. Deocamdată gu-
vernul voesce să ducă la sfârșit re-
forma dărilor pusă la ordinea zilei.
Dér și aici dau de greutate la o-
poziția, care a început să facă ob-
strucțiune.

Etă pe scurt istoricul acestei
crise:

Din aménuntele, ce am dat ieri, ceti-
torii noștri cunosc situația critică în care
a juns guvernul central din Viena, în urma
mult sbuciumatei afaceri a înființării unui
gimnasiu sloven în Cilli. Contra acestui
gimnasiu a pășit stânga germană unită,
care încă se află în coalițiune și pe care

se rașimă mare parte guvernul actual
austriac.

Cilli este un orașel situat în patria lui
Ulrich Cilly în Stiria, a cărei popora-
țiune o formeză 4500 Germani și 1500 Slo-
veni. Imprejurimea orașului e locuită aprăpe
esclusiv numai de poporațiune slovenă. În
orașelul acesta hegemonia o au Germanii,
cari țin strins la naționalitatea lor și
ar voi să contopescă elementul sloven. De
altă parte Slovenii încă sunt geloși de nu-
mele și caracterul lor sloven, și fiind-că
orașelul este un centru pentru poporațiune-
nea din jur, au cerut dela stat să le ridice
un gimnasiu, în care să-și cultive limba.

Deja guvernul lui Taaffe a promis Slo-
venilor realizarea dorinței lor. Când Ger-
manii au ajuns la cunoștința acestui lu-
cru, s'au supărat, dicēnd, că decât se va
realiza dorința antagonistilor lor naționali,
atunci elementul german va pierde nespuse
de mult în Cilli, și orașul va înceta a mai
fi german, ér Stiria se va slavisa. Dieta
provincială din Stiria încă a luat poziția
contra înființării gimnasiului, declarând, că
nu se va opune realizării dorinței Slovenilor
în altă localitate, în Cilli însă la nicu un cas.

În urma acēsta deputații sloveni au
apelat la clubul-Hohenwart, ér deputații
germani la clubul liberal. Guvernul era
adus astfel în impas și ministrul de culte
a voit să facă lucrul mușama. Slovenii însă
au urgit impunerea promisiunii și ajun-
gēnd la portofoliul de culte Polonul Made-
iski, a luat sub scutul sêu pretensiunea
justă a Slovenilor, astfel, că consiliul de
miniștri a votat speșele necesare la in-
ființarea institutului, pe cari le-a luat și în
budget. La acest vot au contribuit și mi-
niștri liberali Plener și Wurbrandt.

Afacerea acēsta, după cum am veșut
ieri, s'a discutat în comisiunea bugetară,
unde s'a născut cērtă. Guvernul a aruncat
întreaga sarcină asupra lui Taaffe, dicēnd,
că dela el a primit moștenire acēstă ces-
tiune și vré prin urmare să observe o-
re-care continuitate.

În urma acēsta stânga unită germană
a ținut o adunare, în care a declarat, că va
vota contra respectivei poziții din budget

și contra guvernului, a căru pretensiune
atacă condițiile pe basa cărora au intrat
ei în coalițiune. De asemenea au declarat
Plener și Wurbrandt, că vor urma și ei
hotărârilor partidei, care decât va eși din
coalițiune, își vor da namănat dimisia din
guvern.

La toate acestea se mai adauge și altă
belea. Cehii tineri s'au decis a face obstruc-
țiune și au și reușit a trăgăna mult des-
baterile prin discursuri lungi ținute aci
în limba germană, aci în limba cehă.
În ședința dela 12 Iunie a parlamen-
tului, Cehii tineri au aflat o nouă mo-
delitate pentru obstrucțiune. Camera des-
bătea reforma dărei și a ajuns în discuție
§ 246 despre obligativitatea discrețiunei,
precum și § 217 despre provocarea plății
contribuției. În decursul desbaterii depu-
tatul ceh-tiner Vasaty a propus, ca înaintea
fiă-cărei votării să se dea o paușă de 10
minute, și fiind-că pentru o astfel de pro-
punere se recer numai 20 voturi, Cehii-
tineri au făcut ca camera să fiă silită a
primi propunerea lui Vasaty. În chipul
acesta la vre-o două-ște de paragrafi s'a
votat 1 1/2 óra.

Într'aceștea s'au produs mari scanda-
luri în parlament. S'a luat la cērtă o-
poziția cu guvernamentalii, ca la ușa cortului,
și era 1 óra după miezul nopții, când depu-
tatul ceh Dyk își ținea încă discursul în
limba cehă.

Situația dér e' foarte critică în Aus-
tria. Părerea generală e, că pe timpul de-
legațiunilor nu va isbucni crisa. Mulți sus-
țin însă, că căderea guvernului e inevi-
bilă.

Că crisa e' foarte seriosă, o dovedesce și
împrejurarea, că contele Taaffe, fostul mi-
ntru-șpreședinte, a fost chiămat alaltăieri în
Viena dela moșia șa din Elischau.

Se pôte întempla dér ca în curēnd se
vedem și Austria începēndu-se din nou era
oriselor ministeriale. Cabinetul Windisch-
grætz a luat ca moștenire dela Taaffe o
situația incurcată internă, produsă de luptele
pentru reforma electorală. Windisohgrætz
a stăpănit până acoum pe basa unei coali-
țiuni parlamentare. Germani, Poloni și

Sloveni s'au aliat contra Cehilor și anti-
seminților; liberalii, clericali și conserva-
torii contra socialiștilor și a Germanilor
naționali. În ministeriul au intrat din toate
trei partidele câte doi miniștri, ér pe cel-
ălți i-a numit monarhul din cei afară de
partide.

Scim, că coalițiunea acēsta s'a înfi-
ințat după căderea ministeriului Taaffe,
când cu Polonii și cu clubul conservativi-
lor, numit a lui Hohenwart, în care sunt
și Slovenii și deputații romani din Bucovi-
vina, s'au aliat și Germanii liberali, cari
după căderea ministeriului Auersperg an
stat timp de 14 ani în opoziția, de care
săturându-se révnia după putere.

Străinătatea și Maghiarii.

Nu mai încapē în doială, că persecu-
țiunile, terorismul și brutalitatea comisă de
guvernele unguresci și organele lor contra
națiunilor nemaghiare din Transilvania și
Ungaria, dér mai ales contra Românilor,
a deșteptat în străinătate o justă indignare
față de asupritori și un ecou favorabil pen-
tru cei asupriți.

Omeni luminați și cu sentimente de
umanitate dela presa din Francaia, Italia,
Germania, Belgia etc., ajungēndu-le la cu-
noștință tratamentul neuman la care sunt
supuși cetățenii nemaghiari din Ungaria și
Ardel, au dat alarmă în lume, inferand
după vrednicie procedera volnică și tira-
nică a guvernărilor unguri.

Împrejurarea acēsta a supărat și su-
pēra mult pe foile unguresci și „Budapesti
Hirlap” dela 13 Iunie se ocupă într'un
lung articol cu cestiunea acēsta.

Fôia ungurescă, lucru fîrșeo, vré să
dea cestiunei un caracter de mituire, dicēnd
că agenții Ligei au cumpărat cu bani presa
din străinătate, ca să scrie contra Maghia-
rilor. Liga lucrează mai cu efect în Fran-
cia, pe care o informeză contra Ungurilor.
În Francaia s'au răspăndit mai bine esempla-
rele Memorandului și politici franceși au
creșut mai curēnd Românilor.

Și ce-am făcut noi Maghiarii? — se

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Soșia recrutului.

Era înainte cu 30 de ani, când în
castelul unui sat mare din Polonia, veniau
din diferite părți omeni, cari toți aveau
câte ceva de obiectionat contra recrutărei
ce era chiar să se începă. Unii voiau să
scape pe un tiner puternic, pentru-că el ar
fi foarte de lipsă la lucrul câmpului; alții
din contra voiau să fiă luat la miliția, pen-
tru-că ar fi un om hărăgos. Sourt, castelul
amicilor mei era un adevărat turn din
Babilon, în care se vorbiau toate limbile și
unde totă gălăgia se intrunia într'un punct.

Colonelul, care de prima dată con-
ducea acēstă recrutare, era totuși accesibil
pentru anumite sentimente umane. Asculța,
ce e drept, cu una și aceeași indiferență
tote rugările și plângerile, dér când era
vorba, de-a lua în considerare un drept
bine întemeiat, ca de pildă pe singurul fiu
al unei mame sêu pe fratele mai bătrân al
cui multor orfani, atunci colonelul se arăta
ca om, și cei cari și-au înaintat rugări, se
retrăgeau plini de speranțe.

Dér colonelul sciea să fiă chiar con-
trarul, când omeni il molestau cu rugări
dê tot nebasate, se aruncau la pământ în-
aintea lui și îi îmbrățișau genunchii; în ca-
surile de acestea el folosia un ton atât de
aspru și necruțător, încât chiar și eu mă
spăriam de el.

Pretina mea tineră, contesa K..., al
carei soț era un camarad de odinioră al
colonelului, îl caracterisă pe acesta cu ur-
mătoarele cuvinte:

— „Este cel mai bun om, dér nu pôte
suferi falsitate, și minciuna într'atăta il
irită, încât de abia il cunoscu.”

Recrutarea dura deja de opt zile și
oferia un aspect atât de posomorit, încât
așteptam cu mare dor să se finescă odată.
Într'o diminēță aflai în antișambră o țē-
rană tineră de o frumșetă estra-ordinară,
dér cu ochii plânși. Cum mă veșu, se aruncă
la picioarele mele, și înainte de ce o putui
reține, îmi acoperi mâinile și fusta cu sê-
rutări.

— „Mamă, binefacătoare” suspină ea
„mântuesce-l, și eu nu te voi uita întrēga
mea viață!”

Durerea femeii, care părea a fi încă
o copilă, mă mișcă foarte tare.

— „Ce dorești?” o întrebai.

— „Voiesc să-mi iee bărbatul la mi-
liția!” strigă ea desperată „și acēsta mie
môrtea!”

— „Cine e bărbatul tēu?”

— „Andrei din Iaromeika.”

Era unul dintre cei mai frumoși băr-
bați și după lege trebuia necondiționat să
între la miliția. Înalt, inteligent, cu mai
mulți frați, cari în absența lui puteau să
cultive și să lucre posesiunea părintescă,
cu un cuvēt, un recrut rar de aflat, care
trebuia să fiă îngărdat.

— „În casul acesta nu pot ajuta ni-
mica”, dîsei eu mișcată, că n'o pot mân-
găia. „Ce vrei? E voința lui Dumnezeu și
a Țarului.”

— „Mamă, bunică!” murmură sêr-
mana copilă, ridicându-și mâinile în sus
spre mine.

Dér în momentul, când voii să rês-
pund, o veșu că se face palidă; închise
ochii și cădū leșinată la pământ.

Străinătatea decât după ajutor; ti-
nēra femeie fû aședată pe o sofă și în cu-
rēnd se reculese; lacrimi îi ușurară durerea,
așa că putu din nou să vorbescă. Mă așe-

đai lângă ea. Astădi sunt o femeie bătrână,
dér atunci eram chiar în flōrea vieții, și
simțeam cu mult mai tare, ce însemnă o
ast-fel de durere. O rugai să-mi istorisescă
viața ei, care deși nu era un roman, totuși
era chiar așa de mișcătoare ca și Paul și
Virginia.

— „Sunt de 16 ani” începū ea „și
de o jumătate de an maritată. Deja înainte
cu patru ani învăț a mă cunosce so-
țul meu la o festivitate sătenescă, și-mi tot
dîcea, că mă va lua de soție, când voi
ajunge la etatea potrivită. Timpul trecea
încet, și nouē ne succese se înduplecăm pe
preot, ca să ne cunune, înainte de ce ași
fi ajuns etatea de 16 ani. Nicu-odată nu
veșu bărbatul meu o altă față, nicu-odată
eu nu veșui un alt bărbat. Suntem fericiți,
ca sfinții din paradisi... Și acēsta nu pôte
să se finescă, așa e?... Nu pôte să se finescă
așa de iute! Încă câți-va ani, și pôte atunci
voi avē mai mult curagiu! Dér acoum e ou
neputință! Sunt creșă tineră, încă n'am
puterea s'o suport!...”

— „Și ce dîce soțul tēu?”

— „El plânge, dōmnă, totă ziua. A
voit la început să se ascundă prin păduri,
dér sciea, că-l vor prinde sbirii. Și ast-fel

întrebă fôia ungară. Am stat cu mâinile încrucișate, n'am făcut nimic pentru a lumina opinia publică franceză asupra rătăcirii în care se află.

Ce s'a întâmplat d. e. în Lille? Aici s'a inaugurat zilele trecute noua universitate. Cu ocazia această s'au făcut mari serbări. Invetații și profesorii valahi, cari s'au prezentat în mare număr, au folosit ocazia priincioasă, și în vorbiri și toaste, au adresat atacuri contra Maghiarilor. Un singur învățat maghiar, un singur Ungur n'a fost de față, ca să răspundă „atacurilor lașe”. Când se va da încă o astfel de ocaziune, ca în fața învățaților franceși și streini să se aperature cu însuflețire patria maghiară calomniată? — dice „Budapesti Hirlap.” apoi continuă:

„Trebuie să recunoștem, că după spatele Ligei stă societatea valahă. Fia-care verigă din lanțul acestei societăți își face datoria în cestiunea propagării și lătirii ideii dacoromâne... Inteligența României are legături dese cu Parisul. Universitățile franceze sunt năpădite de studenți valahi. Ei caută aici cunoștințe în redacțiile foilor franceze, unde scriu articoli fulgerători contra Maghiarilor. Anii de aur petrecuți la universitate sunt de mare folos pentru politiciii români, când mai târziu colegii lor franceși ajung la trepte înalte în viața publică. Domni din societatea înaltă română își cheltuiesc în Paris prisosul averii. Ei vorbesc într-o franțuzesă atât de curată chiar și acasă la ei, ca și când ar fi crescut pe bulevarde” etc. etc.

„Budapesti Hirlap” incheia apoi cu mare supărare dicând, că în Paris este foarte greu a începe o acțiune în favoarea maghiarimeii, mai ales atunci când înșiși Maghiarii n'au gust pentru această.

Noi credem, că gust ar ave dumuealor, însă n'au alteva: nu mai au încrederea de odinioară din partea Francesilor, cari s'au îngelat amar în cavalerismul și „iubirea” de „libertate” a unui popor ajuns ați din asuprit, ce era, cel mai nemilos asupritor.

Aici aflăm noi motivul, pentru care toate încercările desperante ale Maghiarilor de-ași face opinia publică în Franca, hulind și vorbind de rău pe Români, au cădut, și zadarnice vor rămâne, câtă vreme „libertatea” maghiară se ilustră prin persecuțiuni și închisore, er „cultura” prin vandalisme și barbarii, ca cele din Oradea și Turda.

SCRIRILE ȚILEI.

— 2 (14) Iunie.

Atentatul dela Timișoara. „Dreptatea” spune, că starea părintelui Trăilă este pe deplin liniștitore. Ori-ce temă este eschisă, deși glonțul încă nu e scos. Eri înainte de amădi rana a fost curățită de nou și s'a

ni-am propus, să te rugăm pe D-ta; ești așa de bună!...”

Și din nou se aruncă jos înaintea mea, plângând amarnic.

Cu toate că eram convinsă despre aceea, că inzard voi întreprinde ori-ce pași, totuși îi promisei, că voi vorbi cu colonelul și o lasai să se depărteze cu această speranță, deși îndată după aceea îmi păru rău de ce făcui.

Colonelul simplaminte îmi refușă rugarea, și Malania, favorita mea, nu putea să spereze nimica. Casul ei era analog cu alte sute de felii acesta, și nu se putea, ca toate soțiile să rămână cu bărbații lor

— „Cred, că un astfel de cas nu se repetă prea adese-ori” dusei eu „și în locul lui Andrei vei afla pe alții cu sutele, de cari soțiile lor bucuroși ar voi să fie liberate, fiind ei beutori și certăreți”.

— „Acesta ar fi un exemplu condamabil!” duse el serios.

— „Der o soție, domnule colonel, care-și adoră bărbatul, nu este această o raritate demnă?”

El zimbi, der nu oedă.

inceroat o operațiune pentru delaturarea plumbului, der s'a amănat pe astădi. Intre 11—12 ore s'a fost prezentat la patul pacientului o comisiune de medici. Erau de față Dr. Bécsi, Dr. Mály și Dr. Weiss, medicul de casă al părintelui Trăilă. Asemenea s'a prezentat și reuniunea de suvetaj de aici (Rettungsgesellschaft), anume domnul Coloman Rosenstein, comandantul departământului din Fabric al societății, cu 2 membri din personalul de serviciu. Medicii au esaminat rana, au spălat'o și legat'o. De urma firului de plumb nu s'a dat. De aceea au lasat scoterea lui pe altă-dată, eventual pe mai târziu, după vindecarea ranei.

— 0 —

Minerii din Reșița în grevă. Opt sute lucrători dela minele de fer din Reșița s'au pus în grevă. Cea mai mare parte sunt Români. Causa acestei greve sunt condițiunile grele ale muncitorilor. Intreg orașul și jurul e într-o ferve ca și într'un războiu. Intrăgă gendarmeria din jur a fost concentrată pentru susținerea ordinei, der acesta nu ajunge. Femeile lucrătorilor țin rănd cu bărbații lor. Infuriate de purtarea directorului suprem de mine și tornătoriă de fier, ele au năvălit asupra locuinței lui și i-au spart toate ferestrele cu pietri. S'a făcut un tumult grozav. Multe persoane sunt arestate. În fața acestora s'a telegrafat după miliția la Lugoj. Lucrătorii pretind ameliorarea sortii lor. În întreg ținutul e o agitație ne mai pomnită.

— 0 —

Constanța, frumosul oraș de pe malul Mării-negre, de când s'a anexat la teritoriul României, a făcut progrese enorme în cultură și civilizațiune. „Sentinela Dobrogei” face în numărul său mai nou o mică asemănare între starea de azi a Constanței și între starea ei dela 1879. Locurii virane din părțile marginase ale orașului, cari atunci se vindeau cu 10 bani metrul pătrat, astăzi se vënd cu 10 lei. Pe locurile, unde atunci se depuneau gunoale orașului, astăzi sunt bulevarde frumoase. Peste tot, avântul, ce l'a luat acest oraș de când se află sub administrația română, nu se pôte descrie, dice numita fôia. Nu va trece nici un pătrar de secol, și Constanța va deveni mult mai înfloritoare, de cum e azi Odesa. Atât portul, cât și podul peste Dunăre vor face din acest oraș punctul cel mai însemnat din Europa, între Dunăre și Marea-negă.

— 0 —

Avis. În biroul camerei din Brașov se află două publicațiuni ale comandei corpului de armată XII, în care sunt indicați diferiții articoli militari de cari au lipsă trupele armatei comune și ale honvedimei aparținătoare teritoriului numitului corp de armată.

Un epilog la procesul Memorandului.

Brașov, 2 (14) Iunie.

Astăzi s'a pertractat înaintea tribunalului reg. din loc un proces caracteristic în felul său, care a avut ca urmare condamnarea încă a unui Român. Lucrul, după constatările făcute astăzi înaintea tribunalului, s'a petrecut astfel:

În ajunul procesului pentru Memorand, locuitorul român Nicolae Sécuiu, din Tohanul nou, adunase dela consătenii săi români nisece iscălituri pentru o adresă de aderentă, pe care voiau s'o trimită comitetului.

Acest lucru nu i-a plăcut slugarnicului funcționar Ioan Berariu, care portă funcțiunea de vice-notar și tutor orfanal atât pentru comuna Tohanul vechiu, unde își are domiciliul, cât și pentru Tohanul nou. În ziua de 5 Mai 1894 el se duse în cărciuma lui Németh Ferencz din Tohanul nou, unde în societatea mai multor locuitori beu bere. Scopul adevărat al mergerei lui la cărciumă însă nu era ca să se petreacă, ci, după cum s'a putut vedea din fasionările de azi, el se duse la cărciumă numai ca să spioneze și eventual să denunțe. Din cărciumă el a trimis după Nicolae Sécuiu, care a și venit, fără să i se fi spus însă, că pentru ce îl chiamă.

După ce veni Berariu, îi ceru să-i arete și lui hărția cu subscrierile adunate. Sécuiu spuse, că hărția nu este la el, ci este acasă, atărnată după o iconă, și trimise pe juratul Nicolae Grapă, ca să o aducă. După ce o aduse, Berariu luă hărția, o oeti și apoi o puse în buzunar dicând, că acea hărția trebuie să rămână la el. Sécuiu însă ceru să-i dea hărția îndărăt, căci nu este a lui și trebuie s'o înapoieze acelora, dela cari a primit'o. Iși și întinse mâna după hărția și, punându-o pe brațul lui Berariu, ceru din nou, în termină blândi, să-i dea hărția îndărăt. Atunci vice-notarul Berariu declară, că „în numele legii” el confiscă hărția, er Sécuiu, la audul acestor vorbe, se retrase și cedă hărția, fără de-a mai face vorbă.

Aceasta este adevărata stare a lucrului. Berariu însă nu se mulțumi cu confiscarea hărției, care de-alfel era cu totul nevinovată, ci pe Nicolae Sécuiu îl acuză pentru „opunere cu forța în contra autorității”, dicând în acusațiune, că Sécuiu l'ar fi amenințat, că va răsărta pe locuitorii comunei în contra lui, decât nu-i va da îndărăt hărția; că l'ar fi prins de pept pentru a-și relua hărția cu puterea etc. S'a pornit în urma această cercetare, vre-o 5 martori au fost ascultați anul trecut la sub-judele de cero din Zărnesci, er astăzi a urmat pertractarea finală la tribunalul din Brașov.

Pertractarea a fost nostimă. Tribunalul era constituit astfel: președinte Petru

Pop, juți votați: Götner și Mihaly. Acusator public: sub procurorul Antalffy. Acusatul avea ca apărător pe domnul avocat din Brașov Simeon Damian. S'au ascultat martorii, ce fuseseră interogați la Zărnesci, cari toți au mărturisit, că pe Sécuiu nu l'au audut amenințând cu răsărta comunei, că Sécuiu nu l'a prins pe Berariu de pept pentru a-și relua hărția cu forța și că, din contra, Sécuiu s'a rugat în termină cu totul blândi să i se dea hărția îndărăt, er după ce Berariu pași ca persoană oficiosă, „în numele legii”, el numai decât a cedat. Insu-și acuzatorul Berariu a recunoscut, că acuzatul i-a vorbit în termină blândi și că, îndată ce a pașit „în numele legii”, Sécuiu a cedat.

Intre martori se afla și un Maghiar, cărciumarul Németh Ferencz, care și el a fasionat în același mod, ca și ceilalți martori. S'a constatat însă, că fasionările unor martori români la judele de investigație din Zărnesci s'au introdus în protocol în mod fals, ba din fasionări reese, că însu-și protocolul s'a luat fals, de-orece nu li-s'a cedit și explicat martorilor și în limba română, precum se dice în protocol, ci li-s'a dat să-l iscălească, fără ca ei, cari nu sci u-nguresce, să fi sciut ce iscălesc.

Din fasionările denunciatorului Berariu s'a mai constatat, că acest nenorocit funcționar unguresc a jucat în totă afacerea această rolul de spion, în urma unei porunci secrete a fisonăriei Benedek, dela Bran.

După constatările de până aici, în mare parte atât de scandalose, achitarea acuzatului o credeam ca sigură. Chiar unul dintre juți, surprins, precum se vede, de constatarea nevinovăției lui Sécuiu, întrebă pe Berariu, că: în ce a constatat așa-dără „opunerea cu forța în contra autorității”, er acesta nu sci răspunde alt-ceva, decât că „s'a făcut larmă”.

Se înțelege, vorbirea de acusațiune a procurorului în ast-fel de împrejurări a fost foarte șarbădă și lipsită cu totul de dovezi. A culminat în aceea, că Berariu a figurat ca persoană oficiosă, căreia Sécuiu ar fi trebuit să i se supună fără șovăire, der fiind că a șovăit, ceru condamnarea lui.

Cu atât mai puternică, mai convingătoare și mai animată a fost însă vorbirea de apărare a d-lui avocat Simeon Damian, bine cunoscut ca unul dintre cei mai esceleți apărători. D-sa a tractat afacerea din punct de vedere curat juridic, provocându-se la paragrafiu legii și espunând în modul cel mai convingător nevinovăția acuzatului, care între paharele de bere nici n'a putut să considere pe Berariu ca persoană oficiosă, ci l'a recunoscut de atare numai după ce acesta a pașit „în numele legii”, când apoi acuzatul a și cedat. Organele comunale, dise apărătorul, își au cercul lor de activitate prevăcut în lege, er rolul de polițist nu cade în cercul de

Când veni în ziua următoare Malania din nou la mine, îi împărășii răspunsul colonelului. Se uită la mine, fără de a dice nici un cuvânt... și apoi cădu leșinată la pământ. Folosirăm tot acelea-și mijloce, pentru de a-o readuce la viață, der de astă-dată ne succese mai greu; dură o jumătate de oră. Apoi deschise ochii; nu plânse, der pe fața ei era întipărită o durere fără margini. Se sculă, mă salută și apoi ou o mișcare desperată se îndreptă spre ușă.

— „Încătrău mergi?” o întrebai.

Ea arătă spre un lac, care lucea ca argintul la sôre.

— „Și nu te temi de Dumneșeu?” o întrebai cu grôză.

— „Nu voi vedea cum îl vor duce pe soțul meu”, dise ea cu vocea nădușită; „cel puțin această durere nu voui ave-o, și Dumneșeu îmi va ierta... Sunt atât de nefericită!”

La gândul nenorocirii ei o cuprinse din nou slăbiciunea și erăși cădu jos leșinată.

Chesai numai decât pe medic; apoi grăbii la colonelul, care lucra chiar la compunerea listei recruților.

— „Vino grabnic cu mine”, îi strigai, de abia suflând.

Vădându-mă el atât de iritată, se sculă și grăbi ou mine prin coridor.

— „Acesta-i opera D-tale!” îi dusei eu, arătând spre femeia, care zăcea jos fără simțiri, ca și o môtă.

Frumșea ei fragedă, copilărescă, grația trupului ei tinăr, ce semena cu o flóre frântă, spuneau mai mult, decât vorbele mele.

Colonelul se uită mut la sêrmăna femeii, până ce sosi medicul. Malania încă odată veni la sine, der de astă-dată cu sfôrări estraordinare. Trimisei după soțul ei și invitai pe colonel și pe medic la o scurtă conversare în salon.

— „Ce crești despre această femeie?” întrebai eu pe medic.

— „Ea e foarte nervosă, ceea ce arare-ori o pôte omul vedea la țărance; eu nici nu am mai văcut așa ceva”.

— „Și leșinele?”

— „De sigur îi vor cauza môtrea, decât se vor repeta; e o bolă de inimă... Aceasta pare a fi și cauza iritării ei, precum și a iubirii pasionate, ce o simte ea pentru soțul ei”.

— „Și ce dici D-ta la această, domnule colonel?” întrebai eu.

Acesta dădu din umeri, ca și când ar fi surprins.

— „Voesci s'o omori? Te fac responsabil pentru môtrea ei”.

— „Mă rog, mă rog” dise el, „pentru așa ceva nu pot fi făcut responsabil. Eu nu sunt legea, ci numai esecutorul ei”.

— „Nu!” strigai eu „D-ta ai a hotărî asupra vieții și morții acestor ômeni! Numai dela D-ta depinde... Autoritatea militară, pe care o repreșenți D-ta, pôte să condamne la môtrea pe soțul acestei nenorocite, decât el deserteză său se opune de-a sta la recutare; der autoritatea această nu se pôte estinde asupra unei femei, auzi, d-le colonel, asupra unei femei! Nu este vorba aci de Andrei, ci de soția lui, de Malania. Dacă ea va muri în momentul, când îi vor duce bărbatul, atunci D-ta ai omorît-o, chiar așa, ca și când ai fi ordonat să puce asupra ei un despărțământ de soldați”.

— „Der te rog, dragă, stimată Dômână!”

— „Colonele, noi cestelalte femei din norocire suntem scutite de severitatea aces-

activitate al unui notar. După înșirarea mai multor dovezi puternice, ceru achitarea acusatului.

Urmă apoi o replică a procurorului, pe care însă d-l Damian o combătă cu succes strălucit.

După acestea ședința s'a suspendat pentru aducerea sentinței; unii dintre cei de față se și depărță liniștiți, deoarece nu mai putea încăpea îndoială, că acusatul va fi achitat. Spre marea lor surprindere aflară însă, că pe lângă toate acestea, **acusatul Nicolae Secuțiu a fost condamnat la 10 zile închisore ordinară și purtarea spesei de proces.**

Acusatul, se'nțelege, a insinuat recurs. Ceea ce ne-a surprins însă a fost procederea procurorului, care a aflat de cuvânt să apeleze și el contra sentinței.

Cea mai tristă și dureroasă impresiune ni-a lăsat însă acest proces prin faptul, că pe un funcționar român a trebuit să-l vedem insinuându-se grației mai marilor săi prin astfel de denuncieri nedemne și condamnable.

Raportorul.

Oprire surprindătoare.

Din Brünn — scrie „Politik“ — vine o știre, ce involvă o provocare adănc vătămătoare a sentimentului național boem, și care provocabă trebuiesc cu atât mai energie respinsă, cu cât ea vine dintr-o parte, care după chemarea ei trebuie să stea în afară de terenul de luptă politic. Etă genera afacerii.

În „Besedni dun“ din Brünn, punctul de întâlnire social al elementului boem progresist din capitala Moraviei și din împrejurimea ei, s'a dat la Rosalii un concert de grădină. Musica militară a cântat un putpuriu, care pe lângă imnul național american, francez, polon, a cuprins și imnul rusesc. Erau în această cunună de cântece țesute și un șir de cântece populare vieneze. Publicul a aplaudat și imnul rusesc, cum a aplaudat toate celelalte piese, și programul s'a executat mai departe. Cui i-ar fi venit în gând, că din acel putpuriu nevinovat se va desvolta încă o afacere mare politică?

Comandantul garnisónei din Brünn, Locot. mareșal Succowaty, un bărbat în ale căruia vine curge sânge slavio, a luat „crima“, ce au comis-o Cehii, la cunoștință și a făcut îndată dispozițiuni, spre a-o pedepsi cu rigore esemplară. Reuniunea „Cesky ctenarsky spolek“, care se întrunesc în „Besedni dun“, a voit se aranjeze o petrecere, la care era angajată o musică militară din Brünn. În ora ultimă, la porunca comandantului garnisónei, s'a refuzat concursul ei. Se credea la început, că această este numai o rancună mică de suflet și se considera afacerea ca terminată. Dér d-l Locot. mareșal nu s'a mulțumit cu acesta; a urmat o a doua provocare, mult mai

gravă și mai simțitoare, ca cea dintâiu. Densul a oprit adevărat pe oficerii și pe soldații garnisónei din Brünn, de a mai visita casa de reuniune cehă. A poruncit tuturor persónelor militare uniformate, de a încunjura localul „Besedni dun“, ca și când ar fi un local prăpădit și ciumat, unde soldatul și-ar infecta corpul și sufletul.

E ușor de înțeles — adăuge „Politik“ — că ne mai auzita măsură este simțită de poporațiunea cehă din Brünn, ca o gravă ofensă, care trebuie respinsă cu-o energie atât mai mare, cu cât nu este de ajuns motivată în fapte, și de aceea trebuie să fiă redusă numai la păreri și tendințele subiective ale urzitorilor ei.

Diarul boem critică aspru procederea comandantului garnisónei din Brünn, dîcînd, că este o datoriă a poporațiunei cehă de acolo, a cere satisfacția pentru ceea „insultă“, căci nu se putea nici-decum timbra acele aplause la cântarea unui putpuriu, ca demonstrative, orî chiar antidi-nastice. Soldatul ceh va țice, că numai de aceea s'a dat această poruncă de oprire, pentru-că se tracteză de casa de reuniune cehă. Cum să se cultive și mărască spiritul lui militar, decă soldatul, care are și conștiința naționalității sale, vede că superiorii săi sunt preocupăți și părtinitori în privința națională? Și cum pôte să contribuie o astfel de măsură la întărirea simpatiiilor dintre poporațiune și militari?

Đice apoi, că poporațiunea cehă ar puté face asemenea. În Brünn este și o „casă germană“, unde se cântă „Wacht am Rhein“, „Deutschland über Alles“ și „Heil dir im Siegeskranz“. Aici s'a serbat înainte cu câteva săptămâni Bismark, ou tendință pangermană, fără ca comandantul garnisónei să fi intervenit.

În fine țice, că cesiunea această ar trebui adusă înaintea delegațiunilor.

Convocator.

Deore-ce tabla reg. din Clușin, prin sentința sa Nr. 1035—95, pentru unele defecte formali, parte a nimicit, parte a scos afară din valóre toate conclusele adunării generale extraordinare din 15 Septemvre 1894; pe basa conclusului luat în ședința direcțiunei dela 8 Iunie 1895 Nr. 869—95, apoi în conformitate cu §-ul 28 al statutelor, precum și cu determinațiunile legii comerciale privitoare la obiectele, ce vor veni la pertractare (§§. 150, 155, 158, 162 art. de lege XXXVII—1875, se convocă din nou

adunarea generală extraordinară

a acționarilor pe 10 Iulie 1895 la 9 ore înainte de amêđ în Bistrița, în localitatea institutului.

Obiectele pertractărei sunt:

- a) ridicarea capitalului acționar prin emiterea de acțiuni nouă;
- b) modificarea statutelor;
- c) pertractarea proiectului de statute pentru pensionarea funcționarilor.

Recerându-se, ca la această adunare să fiă reprezentat cel puțin jumătate numărul acționarilor, d-nii acționari sunt rugăți a participa necondiționat la adunare séu în persónă, séu prin plenipotențiatii.

Direcțiunea institutului de credit și economii
„BISTRITANA“.

Bistrița, în 10 Iunie 1895.

Mihailasch,
director executiv.

DIVERSE.

Orológe vorbitóre. Tóte orológele cunoscute până acum, cari de-altmîntrelea au ajuns la o perfecțiune uimitóre, rămân cu totul înderēt față cu orológele vorbitóre, pe cari le-a inventat de curênd orologerul Silvan din Geneva. Aceste orológe, în loc de-a signaliza órele prin batere, spun în graiu omenesc tare și respicat: „Dece óre“, „Douè-spre-dece óre“ etc. Auzind acast glas țți pare tocmai ca și cum ar vorbi un om. Se înțelege, că această mirozenia a fost posibilă numai cu ajutorul unui mic aparat fonografic, ce se află în orologiu și care, în loc de graiu omenesc pôte imita și alte graiuri.

O istorisire curiosă despre șerpi. În Algeria se întâmplă un cas miraculos în marele deposit al poștei regale din Stora. O ladă mare, care conținea doi șerpi aduși din Batna, cu destinațiunea pentru grădina zoologică din Marsilia, se păstra în acest deposit. Din întêmplare o pisică căqu în ladă, șerpii cu înțela fulgerului se aruncară asupra ei și se încolăciră pe lângă densa și o strinseră până muri. Atunci o luptă începé între amêndoi șerpii, disputându-și dreptul de a înghiți prada. Șerpele mascul apucase capul, éř femela partea dindărăt. Este lucru cunoscut, că șerpele, când imbuca un corp de o mărime mai considerabilă, nu-l mai pôte da afară din gură, căci construcțiunea dinților, făloilor și a laringelui este astfel, încât împedecă acesta. Cele două reptile înghițiră mereu corpul pisicei până când ajunseră cu gurile una la alta și se ciocniră în capete; și acum nu puteau merge nici înainte nici înderēt. În cele din urmă șerpele-femeie făcú ultima încercare de a înghiți pisica cu bărbatu-séu împreună, și reuși a-i imbuca capul. Tustrele animale astfel imbuicate unul într'altul s'au spus curioșității publice conservate în spirt. Direcția grădinei zoologice

ia intentat proces direcțiunei menageriei pentru neglijență.

Cele mai scumpe vinuri. Ce preturi mari pot da unii pe bętură, reiese din următórele date: În Londra s'au licitat nu de mult vre-o câte-va butelii de Madeira, care se țice, că ajunseseră în posesiunea proprietarului lor, ca daruri ale lui Napoleon al III-lea; acestea s'au vëndut cu câte 3 funți și 3 shilingi butelia (1 funt valoréză 25 de lei). O asemenea sumă s'a dat odată și pentru nisce butelii de Tokaj, pe când cel mai mare preț, ce se dá pentru șampania francesă trece rare orî peste 2 funți, și numai într'un singur cas i s'a urcat prețul la 10 funți. Cu câți-va ani mai 'nainte s'au vëndut două butelii de Burgundia cu câte 40 funți. Regele vinurilor scumpe însă e fără îndoială vinul de Rhin, păstrat în 17 butoiașe în pivnița orașului Brema, care, de 250 ani se află între zidurile atât de des cântate de poeții germani. Acest vin moșneag, socotindu-se prețul original, plus spesele îngrijirei lui împreună cu dobênda dobêndelor, represintă de butelie prețul colosal de 400,000 funți sterlingi (se înțelege, că numai în mod ideal), un păhărel ar costa decî 54,476 funți, éř o picătură ar costa 60 funți. În posesiunea Rothschildilor din Londra se află un transport mai mic de vin de Madeira, care se scufundase în 1778 împreună cu corabia, ce'l ducea, și a fost ridicat în 1814 din fundul mării. Din acest vin de 116, ani familia milionară din Londra a rescumpărat 44 butelii cu câte 114 funți sterlingi butelia, ceea-ce încă represintă o sumă destul de considerabilă pentru nișel de alcohol, pe care bietul muncitor și 'l procură cu câte-va centime, ca să-și invenineze cu el trupul și sufletul.

Literatură.

Memorii din 1848/49 de Vasilie Moldovan, broșură elegantă, de 11 cõle, format 8°. Prețul unui esemplar e: 50 cr. séu 1 coronă, plus 5 cr. porto poștal; pentru România și străinătate 1 franc 50 bani. Comandele se pot face la adresa: **Traian H. Pop**, publicist, Brașov (Brassó) séu la administrația „Gazetei Transilvâniei“.

În tipografia „A. Mureșianu“ din Brașov a apărut: **Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, vierii și pădurii, de Ioan Georgescu.** O carte foarte folositoare pentru plugari, scrisă în stil ușor de priceput. Cartea are 136 pag. și costă 25 cr. De vëndare la tipografia „A. Mureșianu“ în Brașov, și la autorul în Scorei (p. u. Alsó-Porumbák).

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

tei legi militare! Nu fi mai împărat, decât însu-și împăratul!... D-le doctor, D-ta însu-ți ai țis, că ea va muri“.

— „Permite-mi domnă“ țise la rëndul séu medicul, „eu n'am țis, că ea de sigur va muri, ci numai atăta, că e posibil să moră“.

— „Acăsta dór e tot una!“ strigă eu. „Cu „permisiunile“ D-Vóstre, d le colonel și d-le doctor, nu vă scăpați de mine! Decă femeia acăsta móre de supărare, când fi duc bărbatul, atunci pe amêndoi Vă! fac responsabili înaintea lui Dumnezeu și a ómenilor pentru acest fapt!“

— „Mě rog, acăsta nu se ține de mine“, țise medicul, „privesce singur numai pe d-l colonel“.

— „Auzi d-le colonel, numai pe D-ta singur!“

Colonelul începea a vedé, că este cu mult mai ușor de-a conduce un regiment, decât a resista unei femei încăpăținate; și după-ce în internul séu imi dedea drept, în fine imi promise, că Andrei pentru formă va trebui să stea la asentare, dér va fi liberat sub un pretext óre-care.

Cerui să-mi dea cuvântul de onóre și apoi grăbiți la favorita mea.

De bucuria nu móre omul atât de ușor, și Malania, când auzi șireea imbucurătoare, nu leșină. În estasul ei de bucurie se uita la mine ca la o ființă supramaturală și nu putea afla vorbe, ca să-mi mulțămescă.

Mě credeam decî asigurată din partea acăsta. Dér în dimineța următóre Malania veni foarte consternată la mine și-mi țise:

— „Oh! domnă, mi-au dus bărbatul, și nu mi-l vor mai da înderēt!“

— „Dér, draga mea“ fi țisei eu cam impacientă „ți-am spus-o, că acăsta se face numai la aparință, ca să nu se mai vorbescă și alt-fel prin sat. Acăsta așa trebuie să se întêmpile!“

Malania însă nu voi să scie nimica despre acăsta și eu, pentru a-o liniști, trebui să merg împreună cu densa în localul de asentare, penra de a-i reaminti încă odată colonelului promisiunea sa. Ce privilesece tristă era acolo! Pe lavișe ședeau femei și copii, cari plângeau de țise-rupea inima. Colonelul răspunde salutului meu clătînd aprobător din cap, ceea ce numai decăt mă liniști.

Mě aședai apoi cu Malania pe o la-

viță, ținênd pregătită în mână sticluța cu parfum pentru casul, decă s'ar repeți atacul de leșin.

Doi séu trei bărbați pășiră înaintea colonelului, își spuséră numele și conumele, locul născerii etc. După o scurtă vizitare se auzi fatalul „bun“, care născă noué plânsète și suspine.

În fine veni rëndul la Andrei.

— „Fi cu curagiu“, îi șoptii eu Malaniei, „Șci, că se face numai la aparință“.

Ea se uita mai întâi spre mine, apoi spre Andrei. Tînêrul frumos stetea înaintea superiorului séu și răspunde la tóte întrebările într'un ton liniștit, până când pe frunte îi curgeau sudori reci de frică. Nu cuteza să privească la noi, deoarece nici el nu avea încredere.

— „Atențiune“ îi șoptii eu din nou Malaniei, „nu-ți fiă frică. Șci dór, că ceea ce vor țice ei, nu este adevărat!“

Ea dedú ușor din cap și asculta cu încordare la cele ce vor urma.

— „Bun!“ strigă o voce.

Colonelul aruncă o privire liniștitóre spre mine.

— „Vino“ țisei eu Malaniei, „s'a fînit, afară poți merge împreună cu soțul têu; el e liber“.

Ea nu răspunde; îi pusei mâna pe umeri; nu se mișcă.

— „Malania“ țisei eu cu voce mai tare „vino repede!“

Andrei păși palid spre noi; se uita la soția sa, scóse apoi un țipet îngrozitor și o îmbrățișă desperat. Era mórta — murise de durere și spaimă în momentul, când cuvântul „bun“ i-se părú, că-i nimicise tóte speranțele...

De atunci am avut de mai multe orî ocaziunea de-a më întelni în societăți cu colonelul, dér tot-déuna ne întindeam și ne strîngeam numai tãcênd mâinile. A fost un bărbat brav, și sunt convinsă, că în aducere aminte de șermana Malania, mai mulți, decât unul, cari nu meritau, erau liberați prin el dela serviciul militar.

(„Pol.“)

V. S.

Cursul la bursa din Viena.

Table with exchange rates for various commodities like gold, silver, and currencies from Vienna, dated June 12, 1895.

Cursul pieței Brașov.

Table with market rates for various goods like cotton, wool, and other commodities from Brașov, dated June 13, 1895.

Anunțuri (insertiuni și reclame)

Suntă a se adresa subscrișe, administratiunii. In cazul publicării unui anunț mai mult de odată se face scădemântă, care crește cu cât publicarea se face mai de multe ori.

Administrațiunea „Gazeta Transilvaniei.”

AVIS!

Prenumeratiunile la Gazeta Transilvaniei se pot face și renoi ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.

Domnii abonați să binevoiască a arăta în deosebi, când voiesc ca espedarea să li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurit și să arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Advertisement for Casa de bancă JACOB L. ADLER, Brașov. Includes details about bank services, interest rates, and contact information.

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. n. valabil din 1 Mai 1895.

Main railway schedule table with columns for train types (Tren de persón, Tren accel., Tren român expr., Tren de persón), destinations (Budapesta-Predeal, Ghiriș-Turda, Copșa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraș, Simeria-Hunedóra, Brașov-Zărnești, Mureș-Ludoș-Bistrița, Arad-Timișóra, Cucerdea-Oșorheiu-Regh-săsesc, Careii-mari-Zelău, Sighișóra-Odorheiu-săcuesc), and times.

Nota: Orelle însemnate în stânga stațiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadrați cu linii mai negre însemnă orele de noapte.